

5. Розвиток таланту, розумових та духовних здібностей.
6. Вироблення естетичних смаків, уміння жити і творити за «законами краси».
7. Прищеплення професійних якостей, особистої порядності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Правове виховання в сучасній Україні: монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, та ін.; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. – Х. : Право, 2010. – 368 с.
2. Данильян О. Г. Особливості організації та управління правовим вихованням у перехідному суспільстві / О. Г. Данильян // Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Сер.: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін.. – Х. : Право, 2012. – №3(13). – С. 112–117.
3. Дзьобань О. П. Правове виховання у контексті системного підходу: до постановки проблеми / О. П. Дзьобань // Наука і соціальні проблеми суспільства: освіта, культура, духовність: матеріали у Міжнар. наук.-практ. конф., 20–21 трав. 2008 р.: у 2 ч. – Х. : Харків. Нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2008. – Ч.2. – С. 137–139.
4. Мануйлов Є. М. Формування правової культури у майбутніх фахівців права / Є. М. Мануйлов // Наук. зап. Харк. ун-ту Повітр. сил. ім. Івана Кожедуба. Сер.: Соціальна філософія, психологія. – Х. : ХУПС, 2009. – Вип. 2(33). – С.25–30.
5. Мануйлов Е. Н. Формирование нравственных потребностей и интересов вузовской молодежи как фактор повышения ее социальной активности. Автореф. дис. ... канд. филос. наук. – Х. : Харьк. ун-т им. А. М. Горького, 1984. – С.15.
6. Мануйлов С. М. Правове виховання студентів в умовах сучасного ВНЗ / С. М. Мануйлов // Проблеми правового виховання в сучасній Україні: матеріали міжвуз. наук.-практ. конф., 16 черв. 2010 р. – Х. : НЮАУ ім. Ярослава Мудрого, 2010. – С.40–43.
7. Етика: учеб. пособие / под ред. проф. В. А. Лозового. – Х. : Изд. СПД ФЛ Вапнярчук Н. Н.; Право, 2006. – 248 с.

М. В. Мельник

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ)

Проблема правового виховання та підвищення рівня правової культури суспільства не втрачає своєї гостроти впродовж всього існування української державності. На сьогодні ця тематика є міжгалузевою і становить предмет дослідження багатьох науковців у сфері як юриспруденції, так і соціальної педагогіки та психології.

Слід погодитися з думкою Ю. Калиновського про те, що правове виховання нині – фактично єдиний реальний засіб, за допомогою якого держава

може впливати на індивідуальний і груповий рівні соціального середовища, визначаючи правові потреби і орієнтири на мікрорівні, спрямовуючи тим самим процеси розвитку правової культури та правосвідомості громадян. В Україні серед органів державної влади, які визначають та реалізують правовиховну політику, чільне місце посідає Міністерство юстиції.

Відповідно до своїх законодавчо визначених завдань територіальний орган Мін'юсту – районне управління юстиції – здійснює такі повноваження у сфері правового виховання та правової освіти населення:

- бере участь у розвитку системи правового інформування;
- доводить інформацію про збірники актів законодавства, що видаються Мін'юстом, та про доступ до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів до відома органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та громадян;
- координує діяльність територіальних органів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади місцевого рівня, місцевих державних адміністрацій, а також державних підприємств, установ, організацій та державних господарських об'єднань, навчальних закладів з питань правової освіти населення, перевіряє стан їх діяльності із зазначених питань, надає їм необхідну методичну допомогу, консультує їх з питань підготовки навчально-тематичних планів, програм, посібників, визначення форм і методів правового навчання; дає рекомендації щодо його вдосконалення; бере участь у проведенні семінарів, конференцій, олімпіад, конкурсів та інших навчально-методичних заходів;
- через засоби масової інформації інформує населення з питань держави і права, захисту прав і основних свобод людини, чинного законодавства та діяльності підвідомчих органів та установ юстиції;
- організовує та забезпечує роботу громадських приймалень із надання безоплатної первинної правової допомоги, надає їм методичну допомогу;
- забезпечує доступ до публічної інформації, сприяє розвитку надання юридичних послуг з метою реалізації прав, свобод і законних інтересів громадян та юридичних осіб.

Як видно із наведеного, задекларовані повноваження територіальних управлінь юстиції у сфері правової освіти населення – досить широкі і їх реалізація повинна давати вагомі плоди у правовому вихованні українського суспільства. Однак, як це часто трапляється у нашій державі, «де-юре» – це ще далеко не «де-факто».

Метою нашого виступу є аналізування практичної складової правового виховання на прикладі роботи органів Міністерства юстиції України. В цьому разі об'єктом вивчення є правовиховна діяльність Золочівського районного

управління юстиції Львівської області, що відображається у наданих для ознайомлення річних та щомісячних планах роботи, звітах про їх виконання, програмі правової освіти населення Золочівського району на 2013 р., документах щодо роботи Координаційної ради молодих юристів та з питань вивчення стану правової освіти на підприємствах, в установах, організаціях району, розроблених методичних рекомендаціях тощо.

Так, вивчивши надані Золочівським районним управлінням юстиції документи, доходимо висновку, про те що вся «правовиховна функція» цього органу зводиться до наперед запланованих щомісячних перевірок навчальних закладів району з питань правової освіти та правового інформування. Складені довідки за наслідками таких перевірок мають шаблонний вигляд, а усі висновки – позитивний зміст. Однак рівень правової поінформованості та правової культури українських школярів свідчить про зовсім протилежне.

Громадські приймальні із надання безоплатної первинної правової допомоги ще й досі повноцінно не функціонують, більшості пересічних громадян про їх існування невідомо. Із річного звіту випливає, що упродовж 2012 р. громадська приймальня Золочівського районного управління юстиції прийняла лише 78 осіб.

Доведення до відома широких верств населення правової інформації здійснюється шляхом виступів на місцевому радіо та періодичних публікацій на правову тематику в районній газеті та на офіційному веб-сайті. На наш погляд, такий спосіб поширення правових знань – малоефективний, адже не всі громадяни, особливо старшого віку, користуються інтернет-ресурсами, а молодь практично не цікавиться сайтами державних органів, а також районними радіо та газетами. Значно доцільніше було б проводити публічні лекції, виступати в трудових колективах підприємств, установ та організацій, адже «живе» спілкування є значно цікавішим, при цьому людина може поставити уточнюючі запитання, навести конкретний життєвий приклад тощо.

При кожному територіальному органі Мін'юсту створено координаційні ради молодих юристів, до яких входять студенти юридичних ВНЗ, юрисконсульти державних установ та інші фахівці у галузі права. Як показує практика, їхня «правовиховна» роль зводиться до складання річного плану роботи та 5–6 засідань на рік, під час яких члени таких рад слухають лекції-доповіді правового змісту. Наведене, на нашу думку, аж ніяк не свідчить про ефективність функціонування таких об'єднань. Значно кориснішим було б проводити «круглі столи» з обговорення чинного законодавства та обміну практичним досвідом, проведення фахівцем, компетентним з того чи іншого питання, вже згадуваних публічних лекцій, диспутів тощо. Так, для прикладу, трудовому колективу будь-якої установи було б цікаво поспілкуватися з юристом управ-

ління Пенсійного фонду або центру зайнятості населення, якому відомі всі «нюанси» та проблеми практичної реалізації законодавчих норм.

Отже, як бачимо, діяльність районних управлінь юстиції в галузі правового виховання має здебільшого формальний характер і зводиться до одного із пунктів плану роботи. Це також пояснюється великою завантаженістю відповідних фахівців і переважанням інших показників та напрямків діяльності.

Тим не менш у наукових дослідженнях останніх років підкреслюється, що правове виховання – це цілеспрямована, систематична діяльність держави, її органів та службовців, громадських об'єднань та трудових колективів з формування і підвищення правової свідомості та правової культури, певна система правових знань, умінь, навичок правового мислення, відчуття права, законності, поваги до права і закону, до тих соціальних цінностей, які регулюються і охороняються правом та законодавством. Як зазначає С. Максимов, для ефективності воно повинно бути системним, систематичним, цілеспрямованим та організованим. Однак, на превеликий жаль, у реаліях сьогодення ці принципи залишаються лише декларативними. Саме тому завданням держави, в тому числі органів Міністерства юстиції, є зміна підходу до правовиховної політики, орієнтація на її «коефіцієнт корисної дії», а не на формальне звітування про кількість виконаних із запланованих заходів. Адже без ефективної роботи в напрямку підвищення рівня правової освіти та правової культури населення українському суспільству так ніколи й не стати правовим.

Ю. В. Мелякова

СІМЕЙНА МОДЕЛЬ ЯК КРИТЕРІЙ ПРАВОВОЇ ЕТИКИ СУСПІЛЬСТВА

Серед визнаних джерел правосвідомості і правового виховання основне місце посідають сімейні стосунки. І це твердження виправдовує себе не тільки у правовиховній практиці країн традиційної або релігійної систем права. Тому метою виступу є аналізування сімейної моделі правової етики і визначення ступеня або можливості її укорінення у вітчизняному суспільстві, а також виявлення соціальних і моральних чинників, що заважають цьому процесу.

Етноментальні особливості правової культури відіграють не останню роль у процесі переоцінювання цінностей, що спостерігається сьогодні. Отже, особливої актуальності набуває проблема раціонального і органічного синте-